ASIANTUNTIJALAUSUNTO VUODEN 2027 TALOUSARVIOESITYKSESTÄ

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle
HE 175/2026 vp
Joakim Westerlund, toimitusjohtaja, Forcit Group
5.10.2026

LAUSUNNON KESKEINEN KANTA

Pidämme puolustusrahoituksen vahvistamista välttämättömänä. Vuoden 2027 talousarvion tulee vahvistaa myös teollista perustaa, jonka varassa puolustusmateriaalia voidaan valmistaa, ylläpitää ja täydentää pitkäkestoisessa kriisissä. Lausunnossa tarkastelemme tätä kokonaisuutta puolustusteollisuuden investointien, toimituskyvyn ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotettu noin 7,0 miljardin euron rahoitus on merkittävä panostus. Huomioiden euroopan turvallisuustilanteen, määrärahojen lisäys on suhteellisen pieni. Varsinaista lisäystä 200 miljoonaa euroa Ukraina tukea ja 50 miljoonan euron tasokorotus edelliseen vuoteen verrattuna. Pääosan materiaalihankinnoista menee F-35 ja LV2020 hankkeisiin. Muiden materiaalihankintojen vaikuttavuus ratkaistaan toimeenpanossa: hankintojen ennakoitavuudessa, tuotanto- ja varastokapasiteetin rakentamisessa sekä uusien ratkaisujen käyttöönotossa. Puolustusvoimien operatiivisten tarpeiden tulee ohjata hankintoja. Teollisuuden tehtävänä on kehittää näihin tarpeisiin vastaavia ratkaisuja ja varmistaa niiden toimituskyky.

1 ENNAKOITAVAT HANKINNAT JA RIITTÄVÄ KAPASITEETTI

Puolustusteollisuuden investoinnit edellyttävät monivuotista näkymää kysynnän määrään, ajoitukseen ja vaatimuksiin. Erityisesti räjähde- ja ammustuotannossa rakentaminen, luvat, käyttöönotto ja hyväksyntä vievät aikaa. Valtion tulee hyödyntää pitkäaikaisia hankinta- ja valmiussopimuksia sekä varhaista markkinavuoropuhelua. Investointien rahoitettavuutta voivat parantaa riittävät ostositoumukset ja tarkoituksenmukaiset maksujärjestelyt. Vastineeksi tulee saada todennettava toimituskyky ja kriisiajan valmius.

Puolustusmateriaalihankintojen momentin 27.10.18 mahdollistama kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostaminen tulee kohdistaa tunnistettuihin kapasiteettipuutteisiin. Samalla on turvattava hankintojen toimeenpanon, testauksen, hyväksynnän ja materiaalin käyttöönoton resurssit. Testausta ja hyväksyntää tulee tehostaa puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyöllä sopimalla vaatimuksista ja testisuunnitelmista varhain sekä koordinoimalla resurssien käyttöä.

Varastokapasiteetti on etenkin räjähteitä sisältävissä tuotteissa pullonkaula sekä Puolustusvoimille että teollisuudelle. Uusien varastojen tehokas ja ennakoitava luvitus sekä yhteiset kapasiteettiratkaisut, esimerkiksi teollisuuden ja puolustushallinnon väliset vuokrasopimukset, ovat siksi tärkeitä. Järjestelyissä on turvattava turvallisuusvaatimukset ja kapasiteetin käytettävyys poikkeusoloissa. Lisäksi erilaisiin kriisinkestävyyttä lisääviin ratkaisuihin, kuten hajautettuun valmistukseen ja innovatiivisiin materiaaliratkaisuihin, on tarkoituksenmukaista panostaa.

2 LIITTOLAISYHTEISTYÖN JA VIENNIN VAHVISTAMINEN

Puolustusteollisuuden vienti kasvattaa investointeja, osaamista ja taloudellista toimeliaisuutta Suomessa. Kansainvälinen kysyntä tukee myös kansallisen puolustuksen tarvitsemaa tuotannon mittakaavaa. Valtion tulee edistää vientiä puolustusyhteistyöllä, tarkoituksenmukaisilla rahoitusjärjestelyillä ja ennakoitavilla vientilupaprosesseilla. Kansallinen puolustus ja vientisitoumukset on sovitettava yhteen toimitus- ja valmiusjärjestelyillä.

Naval Mines Cooperation on vahva esimerkki onnistuneesta yhteistyöstä. Suomi on johtovaltiona koordinoinut ja osaltaan mahdollistanut Nato-maiden merimiinojen yhteishankinnan suomalaiselta teollisuudelta. Hanke yhdistää Puolustusvoimien osaamisen ja teollisuuden teknologisen kyvykkyyden liittolaisten tarpeisiin. Forcitin arvion mukaan hankkeen vientimyynnin kokonaispotentiaali voi tulevien hankintojen toteutuessa ylittää miljardin euron.

Suomen tulee hyödyntää täysimääräisesti osaamisalueet, joilla sekä Puolustusvoimilla että teollisuudella on vahva kyvykkyys. Yhteishankinnat voivat lisätä vientiä, vahvistaa liittokunnan puolustuskykyä sekä rakentaa Suomeen tuotantokapasiteettia ja kriisiajan huoltovarmuutta. Merellisen toimintaympäristön lisäksi mahdollisuuksia on maaympäristön suluttamisessa. Esimerkiksi Forcitin kehittämään edistyneeseen panssarimiinajärjestelmään kohdistuu yhtiön mukaan vahvaa kansainvälistä kysyntää, mutta sillä ei ole toistaiseksi kotimaista referenssiä. Kotimaisella referenssillä on merkittävä merkitys vientikauppojen toteuttamiselle. Oikea-aikainen kansallinen arviointi ja testaus tukevat sekä suorituskyvyn kehittämistä että kansainvälistä yhteistyötä.

Puolustushallinnon, liittolaisten ja suomalaisyritysten koordinointia tarvitaan myös uuden valmistuksen perustamiseksi Suomeen. Mahdollisuuksia tulee selvittää esimerkiksi ilmapuolustuksen ja kaukovaikutteisten asejärjestelmien sekä drooneissa käytettävän hyötykuorman sellaisissa järjestelmissä ja osakokonaisuuksissa, joita ei vielä valmisteta Suomessa, mutta joiden tuotantoon soveltuvaa osaamista löytyy suomalaisyrityksistä. Uusilla yhteistyömuodoilla voidaan yhdistää eri yritysten osaaminen liittolaismaiden teknologiaan ja kysyntään tilanteissa, joissa niiden oma tuotantokapasiteetti on riittämätön. Toteutus edellyttää sovittuja valmistusoikeuksia, kestävää kysyntänäkymää ja taloudellisesti perusteltuja investointeja.

3 UKRAINALLE ANNETTAVAN TUEN TEHOKAS TOIMEENPANO

Talousarvioesityksessä tunnistetaan kotimaiseen teollisuuteen kohdistuvien Ukraina-hankintojen prosessiviiveitä. Niiden vähentämiseksi tarvitaan puolustushallinnon ja teollisuuden jatkuvaa yhteistyötä ja yhteisesti sovittuja korjaavia toimia. Ukrainan operatiivisten tarpeiden tulee ohjata tukea. Teollisuuden kanssa on varmistettava näihin tarpeisiin soveltuva kapasiteetti, raaka-aineiden saatavuus ja realistiset toimitusajat sekä hyödynnettävä käytettävissä oleva tuotanto tehokkaasti. Uuden kapasiteetin rakentamiseen perustuvat toimitukset tulee aikatauluttaa erikseen ja sovittaa Suomen puolustuksen sekä muiden sitovien toimitusten tarpeisiin.

4 INNOVAATIOIDEN NOPEA ARVIOINTI JA KÄYTTÖÖNOTTO

Valtion ja puolustushallinnon tulee kyetä tarttumaan joustavasti ja tehokkaasti suomalaisen puolustusteollisuuden innovaatioihin. Muuttuva toiminta- ja uhkaympäristö edellyttää uusien tuotteiden lisäksi uusia tuotanto- ja toimintatapoja. Ne voivat tuoda merkittäviä uusia kykyjä, parantaa kustannustehokkuutta ja kriisinkestävyyttä sekä vähentää toimitusketjuriippuvuuksia.

Myös kesken talousarviovuoden käyttöön valmiiksi kehittyville ratkaisuille tulee olla selkeä etenemispolku arvioinnista kokeiluihin, hyväksyntään ja hankintaan. Tämä edellyttää selkeitä vastuita, riittäviä testausresursseja ja rahoituksellista liikkumavaraa. Hankintojen painotuksia on voitava tarkistaa talousarvion ja toimivaltuuksien puitteissa tai tarvittaessa lisätalousarviolla. Ratkaisuja tulee arvioida koko puolustusjärjestelmän tarpeiden kannalta, myös tuotannon jatkuvuuden ja täydennyskyvyn näkökulmasta, turvallisuus- ja suorituskykyvaatimuksista huolehtien. Puolustusvoimien ja teollisuuden teknologiayhtiestyö tulisi tukea ja syventää, sekä sen rahoitus turvata.

5 INVESTOINTIEN KOKO TOTEUTUSKETJUN SUJUVUUS

Tuotantoinvestointien nopeuttamisen tulee kattaa koko ketju sijoittamisesta ja rakentamisesta ympäristö- ja kemikaaliturvallisuuslupiin sekä muutoksenhakuun. Lupavalmistelulle tarvitaan selkeä koordinointi, viranomaisten yhteinen aikataulu ja mahdollisimman pitkälle rinnakkainen käsittely. Viranomaisten ja tuomioistuinten riittävät resurssit ovat välttämättömiä. Tarpeettomia käsittelyvaiheiden riippuvuuksia tulee vähentää oikeusturva, ympäristövaatimukset ja tuomioistuinten riippumattomuus säilyttäen.

Forcitin Noormarkun TNT-hankkeen kokemukset havainnollistavat, että yhden lupavaiheen nopeuttaminen ei riitä, jos seuraavat vaiheet odottavat edeltävän päätöksen lainvoimaisuutta. Menettelyjen kehittämisen tulee kattaa myös tuotannolle välttämätön energia-, liikenne- ja muu infrastruktuuri. Hangossa selvitettävä valtatie 25:n uudelleenlinjaus on esimerkki siitä, miten infrastruktuurin suunnittelu on sovitettava yhteen tuotannon laajentamisen kanssa.

Valtioneuvoston tulee arvioida nykyisten nopeutettujen menettelyjen riittävyys ja tarvittavat täsmennykset puolustukselle välttämättömien investointien osalta. Samalla tulee varmistaa turvallisuusherkkien tietojen asianmukainen suoja lupa- ja muutoksenhakuprosesseissa.

6 KRIITTISET TUOTANTOPANOKSET JA STRATEGINEN AUTONOMIA

Puolustusteollisuuden toimitusvarmuus edellyttää mineraali-, jalostus- ja kemianteollisuuden toimintaedellytyksiä. Puolustushallinnon, työ- ja elinkeinoministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen tulee yhdessä teollisuuden kanssa tunnistaa kriittiset materiaali- ja kemikaaliriippuvuudet sekä tarvittava varastointi, jalostuskapasiteetti ja vaihtoehtoiset hankintalähteet.

Kaivosmineraali- ja sähköverotuksen yhteisvaikutukset tulee arvioida strategisesti tärkeiden investointien ja huoltovarmuuden kannalta. Kaivosmineraalivero voi heikentää Suomen strategista autonomiaa, jos se rajoittaa toimitusvarmuudelle merkittäviä investointeja. Esitämme kaivostoiminnan palauttamista teollisuuden sähköveroluokkaan II EU-sääntöjen puitteissa sekä kaivosmineraaliveron tason ja rakenteen uudelleenarviointia. Vaikutusarvion tulee kattaa koko teollinen arvoketju.

7 ESITYKSET PUOLUSTUSVALIOKUNNALLE

Esitämme, että puolustusvaliokunta painottaa vuoden 2027 talousarvion toimeenpanossa seuraavia toimia:

1. Vahvistetaan teollisuuden monivuotista kysyntänäkymää hankinta- ja valmiussopimuksilla. Kohdistetaan kapasiteettia vahvistavat toimet tunnistettuihin puutteisiin ja turvataan testauksen, hyväksynnän ja käyttöönoton resurssit.
2. Hyödynnetään Suomen sotilaalliset ja teolliset vahvuudet liittolaisten yhteishankinnoissa. Edistetään uuden valmistuksen perustamista Suomeen yhdistämällä suomalaisyritysten osaamista liittolaisten teknologiaan ja kapasiteettitarpeisiin.
3. Vähennetään Ukraina-hankintojen viiveitä puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyöllä. Varmistetaan hankintojen toteuttamiskelpoisuus ja hyödynnetään Ukrainan tarpeisiin soveltuva kapasiteetti tehokkaasti.
4. Varmistetaan uusien tuotteiden sekä tuotanto- ja toimintatapojen nopea arviointi ja käyttöönotto myös talousarviovuoden aikana. Sovitaan vastuut ja etenemismenettelyt sekä turvataan riittävä rahoituksellinen liikkumavara. Puolustusvoimien ja teollisuuden teknologiayhteistyö on lisättävä.
5. Sujuvoitetaan puolustukselle välttämättömien investointien koko lupa- ja toteutusketjua liitännäishankkeineen. Kehitetään varastokapasiteettia tehokkaalla luvituksella ja yhteistyöjärjestelyillä, kuten vuokrasopimuksilla.
6. Tunnistetaan kriittiset materiaali- ja kemikaaliriippuvuudet ja turvataan niitä vähentävien investointien edellytykset. Saatetaan verotuksen vaikutuksia koskevat havainnot valtiovarainvaliokunnan arvioitaviksi.

Toimille tulee määrittää vastuut, aikataulut ja seuranta. Valiokunnan tulisi pyytää valtioneuvostolta vuoden 2027 aikana selvitys niiden etenemisestä ja vaikutuksista toimituskykyyn. Tavoitteena on yhteistyö, joka vahvistaa Suomen puolustusta, liittokunnan yhteistä suorituskykyä ja kotimaisen teollisuuden kykyä toimia myös pitkäkestoisessa kriisissä.